

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI: BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 fnt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyt. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A Dávid Ferencz Egylet részvétirata.

Császári és Apostoli Királyi Felség!

Legkegyelmesebb Urunk!

Azon átkos gyilok, mely hűn szeretett királynénk Ő Felségének, hű alattvalóiért és az egész emberiségért hűn dobogó szívét átjárta, nem csak egy nemes életet oltott ki, hanem elrabolta azon édes Anyát, kire a szeretet legmelegebb érzelmével tekintett föl a Magyar Nemzet

Ha e lesújtó csapás felett a Nemzet millióinak szemébe gyász-könyült és kifejezést keresett, mennyivel inkább kell, hogy indítatva érezze magát fájdalmának kifejezésére, Egyletünk, melynek czélja, hogy a vallásos és erkölcsi életet elő mozdítsa, az Isten és ember iránti szeretetet támogassa s hasonló merénylet lehetőségének már a csiráját kioltani igyekezzék.

E nemes feladat tudatában és a mélyen érzett fájdalom ösztönzésére, bátorságot veszen magának Egyletünk e legaláztosabb sorok útján, Császári és Apostoli Királyi Felséged trónja zsámolyánál legmélyebb hódolattal és tisztelettel kifejezni, hogy Felséged megmérhetlen fájdalmában Egyletünk is osztozik, s

egy szívvel és lélekkel könyörgünk a Menyei Gondviseléshez, hogy Császári és Apostoli Királyi Felségednek, megsebzett szívére balzsamot hintsen és áldja meg lelki erővel e nagy fájdalom elviselésére.

Kelt a Dávid Ferencz Egyletnek Kolozsvárt, 1898. szept. 29-én tartott évi közgyűlésében.

Hajós János,
elnök.

Ferencz Fözsefné,
alelnök.

Fekete Gábor,
alelnök.

Boros György
titkár.

Fölvívás előfizetésre.

Az „Unitáriás Közlöny“ XII-ik évi folyamára nyitjuk meg az előfizetést. A lap czélja annyira ismeretes már, hogy azt nem ismételtetjük. Ma a mivelttség fokmérője a lapolvasás. A ki lapot nem járát, elmarad a világtól.

Az „Unitárius Közlöny“ az unitárius világ dolgait közli olvasóival. Sokat nem ígérünk, mert ha egy ívnyi terjedelemben kell mozognunk, felét sem tudjuk beváltani ígéletünknek.

Csak egyet ígérünk: azt, hogy ha a Dávid Ferencz Egylet mostani tagjai rendbe hozzák hátralek tartozásaikat és ha mindenki egy új tagot vagy előfizetőt jelent be az újévre, minden hónapban *két (2) teljes íven fog megjelenni* egész éven keresztül. Ebben az esetben a „vidék, a „külföld,“ az „irodalom,“ az „ima és elmélkedés“ „nők világa“ rovatát állandóan megtartjuk.

»*Tizenkét cikk az unitarizmusról.*« Ez lesz a jövő évi Unitárius Közlöny főérdekessége. Nem akarjuk elszalasztani a XIX. század a nélkül, hogy vallásunk és egyházunk fővonásait, azokat, a melyek legjellemzőbbek, a melyek jogosultságát igazolják — be ne mutassuk. Minden hónapban egy cikk fog megjelenni. Az újévi számban fogjuk közölni az egész tervet.

Az „Unitárius Közlöny“ ára:

Alapítóknak 20 frt egyszer s mindenkorra.

Rendes tagoknak 1 frt (5 évre kötelező).

Előfizetőknak 1 frt 20 kr.

Tanulóknak 60 kr.

Jó reménységgel üdvözli régi és új olvasóit

Boros György,
szerkesztő.

A Dávid Ferencz Egylet XIII-ik közgyűlése.

Tartatott Kolozsvárt 1898-ban október 29-én. Elnökök: Mélt. Hajós János egyll. elnök úr és Ferencz Józsefné alelnök ömélt. Jegyzett Boros György titkár. Jelen voltak: Dávid Gábor, Ferencz József, Br. P. Horváth Kálmán tiszt elnökök, Fekete Gábor alelnök, Ajtai János H.-Almás, Boros Györgyné Kolozsvár, Deák Miklósné Tordátfalva, Daniel Lajos Vargyas, Czákó József Kolozsvár, Dézsi Mihály Szováth, Fazakas Lajos Ny.-Szt.-Márton, Ferencz Zsuzsa, Fülöp Mózes Kide, Gyulay Árpád, Gyulay Árpádné, Gyulay László Kolozsvárt, Heinrich Jozsa Kolozsvár, Kisgyörgy Sándor Vargyas. Kelemen Albert M. Vásárhely, Dr. Gál Kelemen, Gálfi Lőrincz, Iszlai Márton, Iszlai Mártonné Kolozsvár, Györfi Ferencz Szt.-Mihály, Kanyaró Ferencz, Dr. Lehmann Róbertné, Márkos Albert, Máté Béla Kolozsvár, Nagy Béla B.-Szt.-Miklós, Kelemen Árpád Kaál, Nagy György, Nagy Piroska, Dr. Nyiredi Gézáné Kolozsvár, Németh István A.-Siménfalva, Pálfi Márton Kolozsvár, Raffaj Domokos, Raffaj Domokosné, Raffaj Irma Uj-Székely, Schuller József M.-Vásárhely, Szentiványi Gyula Farnos, Ürmösi Kálmán Szt.-Gericze, Vaska Béla S.-Szt.-Király, Dr. Veress Lajos, Dr. Veress Vilmos, Zsakó István, Zsakó Istvánné, Mikó Imre Kolozsvár. A női énekkar tagjai és még számos érdeklődő, kik a termet teljesen megtöltötték.

1. A női énekkar Iszlai Márton vezetése alatt egy egyházi éneket ad elő.

A közgyűlés teszését zajos tapsban nyilvánította.

2. Egyleti elnök úr teszi a következő indítványt:

Tisztelt Közgyűlés!

Mielőtt a napirendre térnénk, szabad legyen Felsőleges királyasszonyunk gyászos elhunytá alkalmából azon, úgy hiszem mindnyájunk érzelmével találkozó javaslatot tennem, hogy

1. a nemzetünket ért legsúlyosb veszteség fölötti fájó érzését ezen mai gyűlésünk jegyzőkönyvében örökítsük meg.

2. Fájó érzésünknek a Felsőleges Császár és Apostoli Király előtt egy részvét-feliratban adjunk kifejezést

Ha méltóztatnak elfogadni e javaslatot, mint egyhangulag elfogadott határozat fog a mai gyűlés jegyzőkönyvébe első helyre beiktatni, a részvétírat pedig az elnökség által megszerkesztve, az E. K. Tanács utján fog ő Felsőlege elébe terjesztetni.

Az indítvány egyhangu, általános helyesléssel elfogadtatván, a Dávid Ferencz Egylet közgyűlése fájó érzéssel és az emberi indulatnak ily szörnyű elvadulása fölötti

megütközéssel ad kifejezést azon mély bánatának, a melyet a legremekőbb magyar királyné, a női erények megtestesülése, Erzsébet Királyné, halála fölött érez és kéri a gondviselő Istent, hogy Királyunk ő Felsége bánatos szívére küldjön enyhítő balzsamot népei szeretetében és hűségében.

Ezen érzelmek kifejezésére intéztessék egy részvét. irat. Megszerkesztése és felküldése az elnökségre bízatik.

3. Hajós János egyleti elnök felolvassa elnöki megnyitó beszédét, melynek a királyné Ő Felségére vonatkozó részét a közgyűlés fennállva hallgatta.

Az elnöki megnyitó elhangzása után Szeutiványi Gyula egyl. tag indítványozza, hogy a megnyitó beszéd egész terjedelmében a közgyűlés jegyzőkönyvébe iktattassék

Közgyűlés a nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó beszédnek jegyzőkönyvbe iktatását meghatározza, mihez képest az ide bevezettetik úgy, a mint következik:

Elnöki megnyitó.

Az ókori római és görög mythologia, ha nem csalatkozom, Saturnust, mint az idő képviselőjét, öreg ránczos arczczal, de szárnyakkal ruházta fel, az elsővel soha el nem fogyó végtelességet, az utóbbival a gyors elmulást ábrázoltatván. És ebbe igazán is volt. A napok oly gyorsan tűnnek el, a más alig észleljük, s már beköszönt a holnap, azaz lejár gyorsan, mintha szárnyakon kelne tova, s nem egyszer keserű nyomokat hagy maga után, melyekkel meg kell birkozni az emlékezetnek s az emberi léleknek.

De e gyors eltűnés arra is emlékeztet, hogy munkáinkkal gyorsan végezzünk, mert, mint a latin mondja: fugit hora. Így van ez az egyletek életében is. Im alig tartók meg ezelőtt 12 hónappal egyletünk XII-ik gyűlését s már előállott a mai nap, hogy megtartsuk a XIII-ikat.

És e nap egyszersmind a számadás ideje, mert be kell számolnunk azzal, mit működött választmányunk e 12 hó alatt? bevallott és kitűzött feladatának melyik ágát s mily sikerrel fejtette ki vagy oldotta meg?

De e kötelesség teljesítésének mozzanatairól a választmányi jelentés fog értesítést adni. Én csak általában jelezhetek annyit, és pedig a tényekhez híven, hogy választmányunk és az egylet egyes tisztviselői feladatuknak minden irányban megfelelni igyekeztek, megtéve mindazt, a mit egyletünk belső életének fejlesztésére a rendelkezésökre álló anyagi erő csekély voltához megtehettek.

S ez igyekezet egyes részletei alkotják munkásságunk legközelebbi multját, melyet azonban egy e körben felmerült iszonyatos és fájdalmas esemény tett szeretett hazánkra s annak minden egyes hű fiára nézve örökre emlékezetessé.

Imádott királynénkat — kit nemes szívjósága, emberszerete, emelkedett szelleme, és azon gyöngéd, de szive mélyében gyökerező meleg érzés és hajlandóság, melylyel a magyar nemzet iránt viseltetett, nemzetünk őrangyalává, védszentjévé avatott fel, mondom, e felséges asszonyt a XIX-ik századnak egy elvetemedett szörnye, a jelen kornak új Herostratusa, elrabolta szerető és szeretett népétől, gyilkos törrel halálra sebezvén azon nemes szívét, mely csak a szépért, jóért és nemesért dobogott és csak népei szeretetében és boldogságában lelte örömét, mihez nemzetünk igazságos történetirójának hozzá kell adnia: hogy e nemes emberszeretetével milliók fölé emelkedett lelkületű nőben a magyar nemzet a király és népe közötti bizalom és egyetértés helyreállításának egyik ihletett főmunkását tisztelte, mely tisztelet a hála elévülhetlen érzelve a nemzet millióiban imádozottá emelte.

Hogy az elvetemedettség e szörnyü ténye mily megdöbentő és velőtrázó hatást gyakorolt a magyar nemzet minden hű fiára és hogy e kipótóthatlan vesztés feletti mérhetlen fájdalom érzésében, mily óriási mértékben versenyzett a kínos közbenat, annak a közelebb mult napokban hű és együttérző szemtanui voltunk mi is s méltán elmondhatta volna rólunk is Antonius: „óh nép, ha vannak könnyüid, most ontsad,“ mert a minket ért vesztéség könnyeid tengerárjával sem válik pótolhatóvá.

Áldozunk hát mi is közgyülésünk ezen visszaemlékezés által megszentelt perczeiben forró könnyeket drága nagy halottunkért, azon királynéért, a kiben, a mint őt egy jeles írónk jellemzé, „a fejedelmi előkelőség nemes női igénytelenséggel párosult, a ki nem avatkozott a politikába, de azért nemzetünk iránti meleg hajlamával egy korszakalkotó politikai fordulatot teremtett, azon királynéért, kinek arczán egyszerre tükröződött az angyali jóság az emberi szenvedéssel, az a napsugaras várás, mely milliók gyászát tudta felderíteni, avval a sötét felhővel, mely a gyászoló anya örökké vigasztalhatatlan fájdalmát tolmácsolja “

S midőn emlékezetünk e fájdalmas, de meleg sugarát e dicső alakra fordítjuk és érette forró könnyeket ejtünk, áhitattal esedezünk a mennyei Gondviselésnek, hogy a fenséges hitvesnek, kit legközelebről sújtott ez iszonyu csapás, a mi áldott jó és alkotmányhű királyunknak, nyujtson vigaszt és balsamot

lelkének égető sebére és áldja meg őt hosszú élettal, hogy anyátlan árvává maradt nemzetünknek továbbra is, mint eddig, édes atyja lehessen, s így imádkozva, mondjuk el hű alattvalói érzésünk egész melegével: Éljen az áldott jó király!

Ha azonban fájó könnyeinket visszatartva s értelmünket véve igénybe, a hideg elmélkedés útjára térünk, lehetetlen fel nem vetnünk azt a kérdést: hát a felvilágosodás jelen századában s a kivívott emberi jogok mai magas emelkedettsége, valamint a művészet, ipar és tudományok oly nagy foku fejlettsége mellett, mely a jelen század minden nevezetesebb alkotásán visszatükröződik, miképpen lehetséges egy emberi kebelbe egy oly szörnyű bűn megfogamzása és elkövetése, mely éppen egy oly angyali érzületű földi lényt sujtott le, a ki szíve nemességében, a nyomor és szenvedés iránti részvételében, az állami és társadalmi törvények iránti tiszteletében, az Isten iránti hitben és lelki buzgalommal folytatott ájtatosságában, az igaz keresztényi érzületet és az erény útját minden irányban és oly fokon birta és gyakorolta, hogy egy nemzet millióinak osztatlan szeretetétől s ugyyszólva imádásszerű tiszteletétől környezetve élt, elhunytával pedig e milliók szemében gyászkönyült.

Igen kérdeznünk lehet:

Vajjon az elvetemedettséget minek lehet betudni?

A kor áramlatainak-e, vagy az egyéni szabadság iránti felfogás téves voltának és kárhozatos irányának?

Vagy az erkölcsi világ és a társadalmi élet feladatait nem ismerő egyes gonosztevők féktelen, ugyyszólva állati brutalitásának?

Vagy a miveltség gyarapodásával és a kor haladása útján felkeltett és megszorodott élvezetek utáni vágy és sovárgásnak?

Avagy tán a társadalmi élet is szükségképpen követi a physikai természet örök törvényét, mely szerint a fejlődést a rombolás s ezt az ujjaszületés váltja fel, minek a századokon át egymást felváltó világkormányzati elvek és eszmék csaknem folytonos harcának folyamánya közt, a világtörténelem nem egy példát mutat fel azzal, hogy akárhány kifejlett és virágzása tetőpontján álló ország és nemzet elbukott, megsemmisült.

De távol legyen tőlem a jelenkori miveltség és szabadság e ferde kinövését, vagyis azt a veszedelmes és átkos mótelyt, mely „anarchismus“ név alatt igyekszik a közélet felszínére jutni s mely, a mint szeretett királynénk és a francia köztársaság egyik derék elnökének szomorú példái mutatják, a koronás főket, illetőleg állami életvezéereit vette első sorban célba, általában pedig az állami és társadalmi rend teljes felforgatására

törekedik, egy ily nemes forrásra, a természet örök törvényére akarnék visszavinni, mert e veszélyes mételynek, a mint később érinteni fogom, más a származási oka, hanem csakis annyiban említém meg, mert végeredményképpen a dulás és rombolás eszméjében találkoznak, de oly végtelen nagy különbséggel, hogy míg az örök physikai természet okszerű rombolását az ujjászületés hajnala deríti fel, az anarchismus pusztítása egy rémes sötét chaotikus éj, melynek nincs viradata, nincs feltámadása.

Mindezek a kérdések, melyeket a nemzetünket ért nagy és gyászcsapás alkalmával előbb érintettem, bizony, elég anyagot nyújtanak a gondolkodásra.

S ha e némely származási okokra egy-egy felelet kívánánk, feltehető ugyan, hogy e felelet az emberi felfogások végtelen nagy különbözősei szerint egymástól ugyan eltérő lenne, de tán nem csalódom, ha azt hiszem, hogy a legvalódibb és legtöbb igazsági alappal bíró vélemény abba összpontosulhat, miszerint ily kebellázító merényletek és vakmerő bűnök fölforrása az erkölcsi és vallásos élet meglazulásában s a társadalmi rend és törvények iránti tisztelet hiányában keresendő.

Ez pedig nagy veszedelem az államokra és az emberi társadalomra. A világtörténelem nem egy példát mutat fel arra, hogy legfényesebb társadalmak bukását az erkölcsi élet meglanygulása és ennek felszínre jutása készítette elő és hajtotta végre.

És az erkölcsi világnak e révén a kérlelhetlen logikája erre figyelmeztette volt ezelőtt szinte 100 évvel egyik classikus költőnk, a magyar nemzet benső romlásán merengő odájában ezt mondván: „Tiszta erkölcs nélkül Róma ledül és rabigába görnyed“.

De hát mit kellene tenni ez irányban s különösen a napjainkban mind nagyobb mértékben terjedő anarchismus ellen?

A jelenlegi államok uralkodói, kormányai és törvényhozó testületei, áthatva a helyzet komolyságától és a veszély fenyegető voltától, a mint a kezdeményezés mutatja, minden lehető elkövetnek e métely terjedése ellen, az emberiség és a társadalmi rend érdekében, tehát melegen üdvözölhetjük őket, de ez intézkedések első sorban a jelenlegi helyzet javítására vonatkozhatnak és inkább megtorló természetűeknek tekinthetők, a jövő tekintetében azonban e veszélyes irányzatot is, mint minden betegséget gyökerében kell — nézetem szerint — megfojtani, illetőleg a betegség keletkezését megelőzni, erre pedig hatalmasabb és sikeresebb gyógyszer alig lehet más, mint a vallásos

és erkölcsi élet támogatása s minden lehető eszközökkel minél erélyesebben való fejlesztése.

Meglehet, hogy ez kissé lassu gyógyszer az oly sebesen terjedő méreg ellen, mert e gyógyszer leghatalmasabb alkalmazása mellett, ugyszólva egy új nemzedék előállításában fog a végeredmény összpontosulni; de azért e védekezés értéke és sulya nem kicsinylendő, sőt a legnagyobb figyelembe részesítendő.

S mert ez úgy van, lám, ki hinné, hogy e fontos működési téren e gyógyszer alkalmazásában csekély erejével szerény egyletünk is befolyhat.

Igen is befolyhat, mert egyletünk éppen ily célra, a vallásos és erkölcsi élet fejlesztésére alakult.

És alakult azon reményben, hogy e fontos cél, vagyis egyletünk nemes feladata megvalósíthatásában segélyzőkre és közreműködőkre fog találni tán kifelé is, de mivel egykori nagynevű első püspökünk nevét viseljük, különösen hitfelekezetünk minden ekklesiájában és önálló egyes tagjaiban. Ez ugyan még nem vált be a szó teljes értelmében, de legyen szabad reménylenem, hogy kiáltó és buzdító szavam, melyet ez irányban a t egylet tagjaihoz első felhívásomban intéztem és ezenel is hangsúlyozok, sőt további működésem rendén is fejtegetni fogok, nem fog a pusztában elhangzani, mert láthatják hiveink, mily magasztos feladatot kíván egyletünk, nemcsak felekezetünk szűk hatása közt, hanem az egész emberiség javára szolgálólag megvalósítani, valamint láthatják azt is, ha csak egy futó pillanatot vetnek évi számadásainkra, hogy mily csekélyek eszközeink, vagyis a gyermeket igaz nevéen nevezve, mily csekély anyagi erő áll rendelkezésünkre a nagy s ugyszólva óriási feladattal szemben.

Ezek után benső örömmel üdvözölve egyletünk itt megjelent tagjait, valamint az érdeklődő tisztelt közönséget, — e gyűlést megnyitottnak jelentem ki.

4. Egyleti elnök előterjesztésére

a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldetnek Czakó József és Gyulay Árpád egyl. tagok.

5. Egyleti titkár Boros György felolvassa a Választmány évi jelentését, mely a következő:

Titkári jelentés a Dávid F. egylet XIII-ik egyleti évéről.

Érdemes új elnökünk vezetése alatt most tesszük az első jelentést. A nagy szellem, ki a földi életre nézve megvált tőlünk, benne egy lelkes tanítványát hagyta nekünk. A védő

szellem itt van körülünk, a lelkes akaraterő megkétszerezte nemcsak az új elnök, új alelnök és új választmányi tagok, hanem az egész választmány buzgóságát is. Reméljük, hogy ezen jelentésünk, ha egyébről nem is, arról meg fogja győzni a mélyen tisztelt közgyűlést, hogy mi szívünkre vettük, a mit boldogult elnökünk minden tagnak szívére kötött volt, „hogy az egyület törekvéseit siker kísérje nélkülözhetlen feltétel a tagok szenvedélye, lelkesültsége, erős akarata, állandó kitartása.“

Első választmányi gyűlésünken, melyet elnökünk egy programmszerű beszéddel nyitott meg, szervezkedtünk az évi munkára. Alakítottunk négy szakbizottságot: 1. missioi, 2. pénzügyi, 3. rendezői, 4. irodalmi bizottságot. Mindenik bizottság kezébe egy szabályzatot adtunk, melyben úgy az általános elvet, mint a részletes föladatokat körvonaloztuk.

A *missioi bizottság* elnöke Ferencz Józsefné, társelnöke Fekete Gábor, tagok: Koronka Antalné, Fangh Erzsébeth, Gálfi Lőrincz, Árkosi Lajos, Dr. Veress Vilmos, Boros György. *Pénzügyi bizottság*: elnök Haller Rezsóné, társelnök Pataki Istvánné, tagok: Dr. Nyiredi Gézané, Hajós János, Gyulai László, Mikó Imre, Koronka Antalné, Gálfi Lőrincz, a titkár. *Rendező bizottság*: elnök Zsakó Istvánné, társelnök Boros Györgyné, tagok: Hajós János, Engel Gáborné, Dr. Lehmann Róbertné, Árkosi Lajos, Dr. Gál Kelemen, Iszlai Márton, a titkár. *Irodalmi bizottság*: elnök Hajós János, társelnök Kozma Ferencz, tagok: Kőváry László, Orbók Mór, Dr. Gál Kelemen, Gálfi Lőrincz, a titkár.

Működésünk főbb vonásokban a következő volt: Elnökünk az együleti év kezdetén egy lelkes szózatot intézett a fiók-egyletekhez és az együleti tagokhoz. Ennek alapján Választmányunk fölhívta a fiók-egyletek elnökségét, hogy hassanak a fiók-egyletek czélszerű berendezésére; az érdeklődés ébresztésére, a tagok gyarapítására, a tagdíjak pontos befizetésére, állandó taggyűjtő bizottságok szervezésére.

Ezt követőleg, a missioi bizottság indítványára, elhatározta a Választmány, hogy a választmányi összes nőtagok aláírásával bocsáttassék ki egy felhívás a lelkeszűnekhez. A felhívás kiküldetett. Lelkeszűnket fölhívtuk és buzdítottuk, hogy állasuknak megfelelően a hiveket látogassák, vallásos buzgósagra serkentsék, a távollevőket a rokonok útján, hasznos olvasmányok küldésével erősítsék hitökben és óvják az erkölcsi romlástól. A lelkes felhívás nem volt hatás nélkül. Többen irták össze a községből kiköltözöttek névsorát, lakását, többeket buzdítottak az együletünkbe lépésre. A Közlönyt kívánatra több névre ingyen küldöttük szét.

Ugyancsak a missioi bizottság indítványára egy felhívást bocsátottunk ki a Közlönyben, melyben felajánlottuk a Közlöny múlt évi köteteit előállításí árban. A Közlönyre felhívást intéztünk a tanuló ifjakhoz és fölajánlottuk a lapot egész évre 60 krért. Főleg kolozsvári főiskolánkban több tanuló lett előfizető.

A rendező bizottság sokat töprenkedett a legnehezebb föladat, a hátrálékok begyűjtésén. A pénztárnok és titkár felhívásának volt némi eredménye. Ez a bizottság indítványt tett az iránt, hogy a felolvasó gyűlésekre perselyt tegyünk ki s más uton is használjuk a perselyes gyűjtést, de a Választmány nem tartotta elég czélszerűnek s nem léptette életbe.

Az irodalmi bizottság a Dr. Brassai felvasásai kiadása ügyében tett javaslatot, melynek alapján a fiók-egyletekkel együtt 500 példányban adtuk ki „Nézetek a vallás eszméjéről“ czim alatt. Egy pld ára 1 frt. A fiók-egyleteknek 15 frtjéért kiadtunk 30—30 példányt, melyeket öt kör már kifizetett. Ezen a helyen is a tisztelt közönség szives figyelmébe ajánljuk e nagybecsű könyvet. A könyv szerkesztését egyleti titkár véggezte. Kiadványaink között kiadtuk Simó János lelkész beszédét, minthogy az oly eszméket tartalmaz, a melyeket Egyletünk óhajt hirdetni.

A rendező bizottság egy házi-estélyt rendezett márczius 5-én a Központi szálló emeleti termeiben. Az estély vonzó erejét nagyban növelte, hogy az Egylet iránti szivességből közreműködtek *Rigó* Anna kisasszony zongorajátékkal, *Hadházi* Sándor ur szavalattal, *Girsik* Gyula ur énekkel, *Gyulay* Ilonka kisasszony zongora kísérete mellett *Popini* Nándor úr czimbalomjátékkal. Mindenik előadás kiválóan jól sikerült, nagy tettségét aratott. Ezt követőleg táncmulatság volt. A terem annyira zsúfolva voltak, hogy ahhoz hasonlót ritkán lehet látni. A siker minden képpen teljesen jó és szép volt. A Választmány köszönetet nyilvánított a rendező bizottságnak lankadatlan buzgalmaért. A rendező bizottság nőtagjai sziveskedtek figyelemmel kísérni a női énekkart.

A női énekkarról csak elismeréssel szólhatunk. Sok lelki élvezetet szerzett a felolvasó gyűléseken és a templomban is. Köszönet és elismerés érte a tagoknak és fáradhatlan vezetőjüknek Iszlai Márton énektanár urnak.

Irodalmi irányú működésünk a Brassai könyv kiadásán kívül legkivált az Unitárius Közlönyben összpontosult. A lapot szerkesztőnk igen gyakran meg kell bővitse, s valóban kívánatos volna, hogy legalább két (2) íven jelenjék meg minden hó-

napban. Ez megis történhetik azonnal, mihelyt a tagok és előfizetők mindnyájan megfizetik tartozásukat és évi tagdíjukat.

Irodalmi pályázatunk eredményének az énektanítás módjára vonatkozó ágáról külön fogunk jelentést tenni. A nyári vasárnapi tanításra nem érkezett dolgozat; az imára beérkezett egy pályázat, de a mértéket nem ütvén meg, a pályadíj nem adható ki.

Rendes *felolvasásainkat* ebben az egyleti évben is megtartottuk, mindig fokozódó érdeklődés mellett. Felolvasóink voltak: Heinrich Józsa önsága a nőképezde igazgatója, Pollák Lajosné önagysága, Nagy Lajos és Nagy Gyula tanár urak, Pallós Albert polg. leányiskolai igazgató úr. Női énekkarunk közreműködött.

Junius 26-án néhai elnökünk halála évforduló napján egy ünnepélyt rendeztünk, mely a rendkívüli alkalomnak teljesen megfelelt. Közreműködtek egyl. elnök úr megnyitó beszéddel, Dr. Gál Kelemen tanár úr felolvasással, Gálfi Lőrincz tanár úr szavalattal és a főisk. ifjusági dalárda. Mindazoknak, a kik egyletünk érdekében fáradozni sziveskedtek, háláját nyilvánítja Választmányunk.

Figyelemre méltó jelenség Egyletünk életében, hogy felolvasásainkkal elértük és elis hagytuk a 100-at. Ez is egyik bizonyíték a mellett, hogy az Egylet működése még a társadalomban is a közmívelődés érdekében is üdvös és jótékony.

A nyári tanítás érdekében a Fiatalság barátját leszállítottuk 4 krra és több százat kiküldöttünk lelkészeinknek.

Utolsó helyen említjük meg, habár nem utolsó munkája volt Választmányunknak egy „Konfirmációi emléklapnak“ teljesen ingyen való kibocsátása. Annyi elismerést és méltánylást talán egyetlen működésünk sem nyert, mint ez. Jövőben is hasonlót teszünk, mert Választmányunk a jó munkában el nem fárad.

A fiók-egyletek működéséről

Általánosan csak elismeréssel és méltánylással szólhatunk. Oly általános buzgóság és munkakedv talán egy évben sem nyilvánult, mint ebben. Terjedelmes jelentéseik közlését most megjelent lapunkban már megkezdettük, e helyen csak a főadatok felsorolására szorítkozunk.

Az *aranyos-tordai* újra szervezkedett, Csegezi Mihály táblabíró ur elnök, Tóth Olivérné, Simó János alelnökök, Józsa Miklós titkár, Adorján Domokos pénztárnok és nagyszámu, nőkből és férfiakból álló választmány vezetése alatt. Két jól sikerült

ünnepélyt rendezett. Egyet ápril hóban, melynek egyik vonzó ereje volt a most szervezett D. F. E. női énekkar, melyet Adorján Domokos énektanár vezet. Felolvasott Tóthné Zsigmond Gizella öngyászata; szavalt Solymosi Emilia kisasszony, felolvasott Simó János lelkész. Egyet Toroczkón Brassai halála évfordulóján. Közreműködött a toroczkói dalkör. Emlékbeszédet tartott Simó János, szavalt Józan Miklós, értekezett Brassairól Siménfalvi György lelkész úr. Bevétele volt 41 frt, kiadása 33 frt 27 kr. Elhelyezett pénze 45 frt 71 kr. A tagok száma 93.

A *marosköri* fiók egy választmányi és egy közgyűlést tartott. A közgyűlés Dr. Brassai emlékének volt szentelve. Lelkes beszédet tartott Schuller József törv. bír. egyleti elnök, szavalt Szentmártoni Bálint, Emlékbeszédet tartott Ürmösi Kálmán, melynek kinyomatása határozottatott. Felolvasott Tóth Károly tanító. Bevétel volt 55 frt 56 kr. Kiadás 55 frt 77 kr. A körnek van egy aránylag gazdag könyvtára.

A *küküllői* fiók-egylet tartott egy gyűlést, melyen Dávid Ferencz emlékünnepelet rendezett. Imát mondott Hadházi József lelkész, emlékbeszédet Gvidó Béla esperes. Elnökölt ifj. Pataky László, ki jeles elnöki beszéddel kezdte meg működését; felolvasott Iszlay László f. ü. gondnok saját szerzeményű ódáját szavalt Gálfi István lelkész, szavalt Szinte Sándor tanító. Bevétel volt 49 frt 09 kr. Kiadás 23 frt 68 kr. Pénzvagyon 107 frt 09 kr.

A *kereszturköri* fiók-egyletnek a múlt év nem tartozott a jobb esztendei közé. A tagok közönynyel voltak, a mit főleg a titkár időközi lemondásának lehet tulajdonítani. Volt egy választmányi és egy felolvasó gyűlés. Ezen közreműködtek: Németh István egyh. beszéddel, Dr. Jankovich Pál egyh. elnök és Pap Mózes tanár felolvasással, szavalattal Péterfi Mihály és Gróf Lajos. Évi pénzbevétel 73 frt 83 kr. Kiadás 53 frt 12 kr.

Az *udvarhelyköri* f. e. nagy érdeklődés mellett tartott közgyűlést máj. 21-én. Ez nemzeti jubileumi ünnep is volt. Egyházi beszédet Mátyás János, felolvasást Derzsi József és Vas István lelkész tartottak; szavalt Demeter Dénes lelkész és Kiss Jakab tanító. A f.-egylet tüzetesen foglalkozott az elnöki szózáttal és intézkedéseit megtette. Bevétel volt 97 frt 28 kr. Pénzvagyon 55 frt. Tagok száma 74 frt. Hátralék csupán 2 frt. A könyvtárban van 394 kötet. E könyvtár a vidéknek kiváló szolgálatot tesz.

A *felsőfehérvári* f.-e tagokban tetemesen szaporodott és munkakedve fokozódott. Közgyűlésén Ütő Béla lelkész imát mondott Oszváth Gábor esperes szavalt, Ferenczi Lajos tanító

felolvasott. A f.-egylet elnöke Daniel Elek f ü gondnok, al-elnök Lőrinczi István, titkár Ütő Béla. A fiókkör vagyona 20 frt 95 kr.

A *háromszéki* f. e. nagyszabású ünnepélyt tartott Árkoson. Itt is volt templomozás. Egyh. beszédet tartott Lőrinczi Dénes. Az ünnepélyen elnöki megnyitót tartott Lőfi Áron esperes; felolvasást Brassai Sámuelről Csifó Salamon lelkész, szavalt Sükösd Anna tanítónő, duettet énekeltek Lukács Anna és Zsigmond Anna k a. Imreh Zsigmond harmónium kísérete mellett; czimbalom szólót játszott Faluvégi Vilma; felolvasott Lukács Anna tanítónő, szavalt Sükösd Vilma k. a. Énekeltek: Imreh Zsigmond es Vitályos Gábor, felolvasást tartott Vaska Béla lelkész, szavalt Hosszu Ferencz, záró beszébet tartott Szentiványi Miklós gondnok. Az egylet vagyona 292 frt 44 kr.

A fiók-egyletek összes pénzvagyona mintegy 650 frt.

Fazakas Lajos egyleti tag indítványára

A közgyűlés a Választmánynak és Boros György titkárnak elismerést nyilvánítt a múlt évben tanusított nagy buzgalomért és sikeres munkásságukért.

6 Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok felolvassa évi jelentését a pénztárról:

Pénztárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

A lefolyt egyleti év pénztári forgalmáról jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni:

Összes bevétele az egyletnek tesz 1353.68 frtot, melyből a tiszta bevétel 1073.67 frt. Ez összeg a megelőző évi 881.90 frt bevételt 191 87 frttal haladja meg, mely kedvező eredmény leginkább a központi választmány által sikeresen rendezett házi estély jövedelméből van

Az összes kiadás 1103.53 frt, melyből tényleges kiadás 1097.42 frt. Ez összeg a megelőző évi 820.42 frt kiadást 277 frttal mulja felül mely különbséget a néhai egyleti elnök Dr. Brassai Sámuel felolvasásainak kiadása okozta

Az egylet jelenlegi vagyona 2400 frt tőkésített alap, 200 frt tőke, mint néhai elnökünk, Dr. Brassai Sámuel, alapítványa és 150.15 frt pénztári készlet. Ez utóbbi összegből elkölthetlen 70 frt alapítói díj és az évi bevétel 5%-je 53.65 frt, összesen 123 65 frt. Egyletünk választmánya ajánlja, hogy ez összeghez csatoltassék még 26 35 frt és így az elkölthetlen vagyon 2750 frtban állittassék meg.

Az évi bevétel részletezése:

Rendes tagok díjaiból	203.00	frt	; a megelőző évben volt	222.00	frt
Előfizetők	123 64	"	"	144.13	"
Fiók-egyletektől	117 36	"	"	140.72	"
Nyomatványokból	125 57	"	"	65 20	"
Kamatokból	196 77	"	"	191.45	"
Ajándékokból	55 83	"	"	75.80	"
Alapítói díjakból	70.00	"	"	20.00	"
A házi-estély jöved.	180 00	"	"	—.—	"
Hirdetés árából	1.50	"	"	—.—	"

Összesen 1073 67 frt; a megelőző évben volt 881 80 frt

Az évi kiadás részletezése.

Nyomdai költségek	732 13	frt	; a megelőző évben volt	470.00	frt
Posta és lapkiherdás	138 08	"	"	118.31	"
Tiszteletdíjak	88.00	"	"	136.70	"
Képek	26.40	"	"	16.80	"
Kiadói munkák	56 54	"	"	14.44	"
Jutalmak	5.00	"	"	11.00	"
Levelezés	7 55	"	"	14.02	"
Más czimeken	15.36	"	"	35.15	"
Női énekkar hangj	28.36	"	"	—.—	"

Összesen 1097 42 frt; a megelőző évben volt 820 42 frt

Az évi kiadás és bevétel összehasonlításából kitűnik, hogy a kiadás több a bevételnél 23.85 frttal, mely összeget a múlt évi pénztármaradék fedezte.

A fiók-egyletek.

A fiók-egyletekből ez évben befolyt összesen 117.36 frt, vagyis 23.36 frttal kevesebb, mint a megelőző évben. Ez összegből esik:

az udvarhelyköri f.-e.-re	36 60	frt	; a megelőző évben volt	38.80	frt
a marosköri	22.80	"	"	21.60	"
a háromszéki	18.99	"	"	28 92	"
az ar.-tordaköri	16.20	"	"	—.—	"
a felső-fehérvári	12.60	"	"	—.—	"
a küküllőköri	6.60	"	"	12.60	"
a kereszturköri	3.00	"	"	38.80	"

Összesen 117.36 frt; a megelőző évben volt 140.72 frt

Ezekben voltam szerencsés megtenni évi jelentésemet az egylet pénzügyi állásáról s ezeknek alapján kérem a t. közgyűlést, hogy engem a befolyt év számadásának terhe alól felmenteni sziveskedjék.

Kolozsvárt, 1898. október hó 26-án

Gáfi Lőrincz
pénztárnok.

Ezzel kapcsolatban előterjeszti a Választmány a pénztár megvizsgálásáról szóló jelentést, mely szerint minden rendben találtatott. Ajánlja a Választmány, hogy a pénztárnoknak nyilvánítottassék elismerés és a számadás további terhe alól adassék fölmentés.

Szentiványi Gyula, Fekete Gábor és mások hozzászólása után

A pénztárnoki jelentés elfogadtatik és határoztatik, hogy a tőkéhez csatoltassék 150 frt és azzal emeltessék 2750 frtra. A bevétel 5—5 százalékának a titkár és pénztárnok részére jutalmul kiadása meghatároztatik. A Választmány utasittatik, hogy a tőkepénz elhelyezéséről teljes körületekintéssel gondoskodják, figyelemmel lévén arra, hogy óvadékképes papirba, betáblázott birtokra adja ki, vagy takarékpénztárba tegye. Gálfi Lőrincz pénztárnoknak buzgóságáért elismerés nyilvánítottatik és a mult évi számadás terhe alól felmentetik

7. A Választmány javasolja, hogy a mult évi közgyűlés határozata értelmében külön kezelt Brassai-alap 1893. évi kamatai fordítottassanak a női énekkar részére énekkönyvek szerzésére és ugy számoltassék el az alap törzskönyvében

Az indítvány határozattá emeltetik.

8. A Választmány jelenti, hogy a mélt. Hajós János elnök úr pályadíjára a pályázat kihirdettetvén, beérkezett három mű, melyeknek megbírálására kiküldött bizottság teszi a következő jelentést:

Birálati jelentés az irodalmi pályázatról.

Mélyen tisztelt Választmány!

Méltóztatott arra hívni föl Hajós János egyl. elnök elnöklete alatt Ajtai János, Boér Gergely, Boros György és Szabó Lajos (Szabéd) egyleti tagokat, hogy az Elnök ur által kitűzött pályadíjra beérkezett pályamunkákat bíráljuk meg és tegyünk jelentést.

Tisztünkben eljárván, a következő előterjesztést tesszük:

A kitűzött (45 korona) pályadíjra beérkezett három pályamű:

- I. jelige: „Hajnal mosolyg.”
- II   „   Jöjjetek Keresztények.
- III   „   Dicsérem az Istennek nevét.

Mintán Ajtay János és Szabó Lajos vidéki bizottsági tagok bírátaikat írásban egyenként beküldötték, alólírottak a dolgozatokat a legaprólékosabban vizsgálat alá vettük, véleményünk-

ben megállapodtunk és a másik két bíráló véleményét is figyelembe vévén, észrevételeinket és javaslatainkat a következőkben adjuk elé.

Először is a III. sz. pályaművel „Dicsérem az Istennek nevét“ röviden végezhetünk annyiban, hogy habár sok gyakorlati tanácsot ad arról, hogy a papnak, tanítónak, presbyteriumnak, E. K. Tanácsnak mit kell tenni, hogy a tantervet szorosán kell venni s ennek elhanyagolása esetén a tanító ellen fegyelmi vizsgálatot kell indítani, „az Esperes urék ellen detto“, mégis a pályatétellel nem foglalkozott komolyan s így le sem szállhatott annak mélyére. Rendszertelenül csapong erre-arra, látzólag könnyen elbánik a tárgygyal, de tényleg nem szolgált semmit az énekügy emeléséhez. A bírálók egybehangzó ítélete szerint jutalomra nem érdemes.

A II-ik számú dolgozat „Jöjjetek keresztények“ ügyesen, sőt megkapóan van szerkesztve. Írói érdeme elvitázhatatlan, de ha azt keressük benne, a mit a pályázat célul tűzött ki, abból jóval kevesebbet találunk, mint előre gondolnók. Először is téves a kiindulása, mert azt vallja, hogy az 1. 2. osztályban csak hallás után kell tanítani. Hiányos az előadása a 3. osztály tanítására adott utasításnál, mert ott is egy darab ideig mintha hallás után akarná tanítani a hangokat. Mind a mellett itt adott részletes utasításaiban sok helyes van. Érthetetlen az az ellenszenv, a melylyel az iskolai duettek és tercettek stb. ellen beszél, holott éppen ezekkel lehet megkedveltetni az éneklést mind a növendékekkel, mind a hallgatókkal. Az ezekre fordított idő bőven meghozza gyümölcsét a gyülekezetben szervezendő énekkaroknál, annnyival inkább, mivel a végcél az összhangzatos énekkarban való éneklés.

A gyülekezeti énekkarok szervezésére való átmenete oly hosszadalmas moralizálással terhelve, a mire semmi szükség nem volt. A szervezésre elég bő tanácsot ad s annak nagy része jó is, de úgy látszik, soha sem a kivitel módja, hanem az elérendő cél nagyszerűsége lebeg szeme előtt s e miatt, midőn a kar össze van állítva, szerinte „a további eljárást fölösleges magyarázni.“ Sőt éppen az volt a föladat, hogy milyeu eljárást kell követni, hogy eredményt tudjon felmutatni. E gyakorlati fontosságú hiányok miatt a dolgozatot négy szavazattal egy ellenében jutalomra érdemesnek — nem tartjuk, de a már jelzett több irányu jeles részleteivel megérdemli, hogy nyilvánosan *megdicsértessék.*

Az I-ső számú pályamunka írója csaknem 7 oldalon keresztül olyan tanügyi morális és más fejtegetéssel időz, a mi lényegében jó, de el is maradhatott volna. Az iskolában köve-

tendő eljárást helyes alapról elég szabatosan megírja Elve, fölfogása, rendszere egészen jó. Hasonlót mondhatunk a felnőttek között szervezendő énekkarokról írottakra is, ámbár itt még nem ártana egy pár gyakorlati útastítás. A pályamű mint irodalmi termék is teljes méltánylást érdemel.

Ezek után a bizottság abban a meggyőződésben lévén, hogy pályázat utján részletesebb és megfelelőbb eljárási utastítást alig lehetne nyerni, — a pályadíjnak az 1-ső számú „Hajnal mosoly“ cz. dolgozat szerzője részére három szavazattal kettő ellenében kiadását ajánlja, ajánlván egyszersmind azt is, hogy dolgozatát alakítsa át a következő elvek szerint:

1. a föladataira nem tartozó részeket hagyja ki,
2. az iskolában követendő eljárást a tanítás megkezdésétől kezdve végig, röviden, de kellő részletességgel írja le, a felnőttek kara részére az anyagot, legalább is az 1. és 2. kezdő énekre jelölje meg.

A mélyentisztelt választmánynak

Kolozsvárt, 1898. okt. 12-én

alázatos szolgálai:

Hajós János s. k.   Boér Gergely s. k.   Boros György s. k.

A jeligés levél fölbontatván, ebben Iszlai Márton neve találatott.

A Hajós János pályadíj kiadatik Iszlai Márton kolozsvári igazg. tanító és énektanárnak. A közgyűlés Iszlai Mártont lelkesen megéljenzi

A dicsérettel kitüntetett pályamű szerzőjének neve a szerző jelentkezése esetében az Unitárius Közlöny utján fog nyilvánosságra hozatni. A pályadíjat nem nyert két pályamű jeligéje a közgyűlés előtt elégettetik.

9. A Választmány eléterjeszti, hogy a Választmány tagjai közül sor szerint ez alkalommal kilépnek: Boros Györgyné, Dr. Nyiredi Gézané, Haller Rezsóné, Kövály László, Gyulay László, Kozma Ferencz.

Közgyűlés a kilépett választmánnyi tagokat egyhangu fölkiáltással a Választmány tagjává a következő három évre újból megválasztja.

10. A Választmány jelenti, hogy Simó János egyleti tag következő indítványt nyújtotta be a Választmánynak:

Indítvány:

A Dávid Ferencz Egylet közgyűléséhez.

Kolozsváron.

Alúlirott bátorkodom a következő indítványt tenni:

Mondja ki a közgyűlés, hogy az 1899-ik évtől kezdve évenként egy natpárt ad ki a Dávid Ferencz Egylet „Unitárius Naptár“ czímen s ennek összeállítására egy bizottságot küld ki, mely a szerkesztéssel és kiadással járó dolgokat a Központi Választmány által kijelölt határok között végzi.

Indokok: Mindnyájunk előtt tudvalevő dolog, hogy a nép körében, mint olvasmány, minő szerepet játszik a naptár. Csaknem minden valamire való család naptárt vesz s egyéb hasznai mellett, annak olvasmányait használja fel lelki táplálécul Mily czélszerű, könnyű és hasznos út lenne a vallásos élet ápolásának, az egyháziasság ébrentartásának egy, a mai szellemben írott naptárnak minden olvasmánya. S mert a lelkészek, tanítók és presbyteriumok közbenjárásával annak terjesztése lehető legkönnyebb lenne, így az ügy pénzügyi oldalát tekintve, nemcsak a kiadás költségei térülnének meg, de az egylet pénztárának még hasznot is hajtának.

Másfelől a Dávid Ferencz Egyletet is, minden irányban népszerűsíteni és erősíteni egy lelkesedéssel propagált naptár.

Szóval az erkölcsi és anyagi tekintetek egyaránt hivatgatnak, biztatnak, hogy adjunk ki Unitárius Naptárt.

Indítványomat a T. Közgyűlés becses figyelmébe ajánlva, vagyok

Tek. közgyűlésnek

Torda, 1898. okt. 24

alázatos szolgája

Simó János.

Az indítványt a Választmány helyesli, magáévá teszi mivel az egylet céljának és törekvéseinek megfelel. Ajánlja elfogadásra azzal a javaslattal, hogy a közgyűlés a tárgyban fejezze ki óhaját és a terv részletes megállitását, a fiók-egyletekkel közlését bizza a Választmányra.

Közgyűlés kimondja, hogy egy naptár kiadását óhajtja.

A kérdést érdemi tárgyalásra, a fiók-egyletekkel közlésre és további intézkedésre a Választmányhoz átteni határozza.

11. Elnök Hajós János ur előterjeszti a következő pályázati ajánlatot:

Alúlirott a Dávid Ferencz egylet rendelkezésére bocsát 20 = husz koronát azon czélból: hogy az a folyó iskolai évre *pálya díjúl* tüzessék ki azon *tanító részére*, ki a népiskolában a

hangírás szerinti énektanításban ezen iskolai évben a legnagyobb sikert éri el.

Az ajánlatok az iskolaszékek és vizsgálobizottságok részéről jövő évi jul. 10-ig esperesi uton a mélt. és főtdő püspök urhoz küldendők fel

Ezek alapján a díjat az fogja nyerni, kit erre a főtdő püspök úr és a D. F. egylet elnöke legérdemesebbnek fognak ítélni.

Csak azon tanítók pályázhatnak, kik a Dávid F. egylet tagjai.

E módózatokon kívül ha a központi választmány czél szerü módósitásokat kívánna tenni, nem zárkozom el előlök.

A pályadij odaitélése a D. F. egylet közgyülésén hirdetik ki.

Kolozsvár, október 29. 98.

Hajós János,
az egylet elnöke.

Közgyülés elnök ur áldozatkész ajándékát szives köszönettel fogadja és meghatározza, hogy megfelelő módon közhírré tétessék.

12. Az énekkar egy angol hymnust ad elő.

A közönség tetszését zajos tapsban nyilvánítja.

13. Dézsi Mihály szováti lelkész, egyleti tag, felolvassa következő felolvasását:

Unitárius irodalom és a Dávid Ferencz Egylet.

Az irodalom a népek legdrágább öröksége, műveltségük, haladásuk hévmérője. A legműveltebb és leggazdagabb népek irodalma a legfejlettebb.

Nemcsak a nemzetek, hanem a vallások is annyiban tarthatnak igényt az elismerésre, az emberiség hálájára, a mennyiben irodalmuk gazdag és fejlett. A mennyivel virágzóbb valamely vallás irodalma, annnyival elterjedtebb maga a vallás is.

Az a nagy név, a melyet egyletünk visel, magára is oly nagy irodalmi munkásságot fejtett ki, hogy napjainkban még egy tudományos egyesületnek is számot tenne. Az ő korában is vala vallásunk leginkább elterjedve. Abban az időben a gyertyát nem rejtették véka alá, hanem kitették a gyertyatartóra, hogy világítson mindenkinek. Hisz ő maga, Dávid Ferencz hirdeti eszméit Debreczenben, Nagy-Váradon, Tordán, Fehérvárott és Kolozsvárt. Az ő nyomába lépett egy sereg író, a kik mind ismertették az unitárius vallást

Igaz, hogy a politikai viszonyok is kedveztek a hit és a lelkiismeret szabadságának, mert ezek együtt járnak. Szabadság nélkül ugy képzelem a vallások életét, mint az üvegüházi virágot, vagy azon gabonaszemet, melyre nehéz követ vont a borona s e miatt kibujni alig tud, fejlődésre nem képes

Egyházunkban is az újabb idők tisztult légkörében az unitárius irodalom szépen fejlődött. A tudományos irodalmat a Keresztény Magvető sok becses művel gazdagította, a D. F. E. is nagyban hozzájárult a tudományos unitárius irodalom gyarapításához. Különösen első nagyérdemű elnökének felolvasásai ezt az eszmét szolgálták. Mindenik felolvasásában más más oldalról mutatta ki meggyőzőleg a vallás erősségeit a tudás mélységével, az unitárius meggyőződés tiszta és csodás erejével. A Brassai felolvasásai a D. F. E. történetében a legragyogóbb lapokat töltik be. avagy nem igazi érvekkel czáfolja-e meg a positivismust és a materialismust „Melyik az igazi tudomány“ és „Szózat a jövő vallásáról“ czimű értekezéseiben? Szépen mutatja ki, hogy míg a materialismus és a positivismus arra vezetnek, hogy a magunk boldogságát a mások romlásán is felépítsük, addig a vallásos meggyőződés a történelem és a tapasztalat szerint, megzabolázza a gonosz indulatokat.

A „Krisztus istensége“ czimen a nagyon elterjedt Didon „Jézus Krisztus“ czimű munkája bevezetését czáfolja meg s kimutatja hitünk főerősségét a Jézus ember voltát.

Valóban a vallás és vallásunk védelmére, annak igazságai-
ban való erős meggyőződésre szebb és találőbb érveket nem igen találunk, mint egyletünk halhatatlan elnökének e gyűlésen tartott értekezéseiben. Az örökre érdeme a Dávid F. Egyletnek, hogy ezek a remek értekezések az ő kebelében láttak napvilágot.

A D. F. E. a hit és a vallásos élet ébresztésére alakult. Brassai értekezéseivel a tudománynyal foglalkozókat akarta a vallás igazságai mellett tántorithatlan ragaszkodásra megnyerni. Ő, a kiknek felolvasott, azokat tanította

Valóban nagyon fontos, hogy a kik a nép élén állanak, vallásosak legyenek. A nép olyan, mint a gyermek. A gyermek is azt teszi, a mit a nagyobbaktól lát. A nép vallástalanságának oka is nem ő maga, hanem azok, a kiket ő példányul választ, a kiket utánoz. Abban az időben, a mikor Lórántfy Zsuzsánna férjével Rákóczy Györggyel minden reggel és estve templomba mentek és imádkoztak, a nép is vallásos volt. Abban a községben, a hol istenfélő és vallásos főur, vagy urak laknak, a nép istenfélő és vallásos ma is. Üdvösen rá mutatott Brassai, hogy a vallásos nevelést az értelmiségen kell

kezdeni, vagyis az értelmiség legyen vallásos, a nép is követni fogja őket. Sajnos, hogy napjainkban falu helyeken a földesur vasárnap fizeti a napszámosokat, városban vasárnap is hivatalba kényszeríti az állam az ő hivatalnokait.

A nép ha látja, hogy azok, a kik nála jobb módúak és tudósabbak, nem mennek a templom felé, nem törődnek a vallással, ő is kevésbe veszi.

Legtöbb, sorsával elégedetlen, panaszolkodó embert épen az értelmiség körében találunk. Oly szépen mondja erre Eötvös „Karthausi“-ban: „Ne csodálkozzék senki, ha e században, hol anyagi kényelmeink annyira növekedtek, még is oly nehéz megelégedett embert találni, a hit eltűnt az emberek közül s nélküle nincs élet.“

Költői lelkü, immár nemzeti eszménynyé finomult király-nénk, oly szépen mondotta Rónaynak, midőn gyermeke nevelését rábizta: „Gyermekekemmel mindennap magyarul imádkozom. Nem akarom tulbuzgóvá tenni, de óhajtom, hogy vallásos legyen, hogy a vallásban vigasztalást leljen. Az életben mindnyájunknak nagy szükségünk van a vallás vigasztalására.“

A hit szükséges, hogy a gyermeki szívet hálára serkentse szülői iránt, a hitvest forró szeretetre hevitse hű társa iránt, az embert arra segítse, hogy legyen megbízható jóbarát, önzetlen testvér, résztvevő szívű lény, becsületes ember s csüggedhetetlen munkása családjá boldogságának, egyháza és hazája boldogításának a mások kára nélkül.

A vallásos érzésről elismerjük, hogy emberi boldogságunkat, lelkünk nyugalmát, vigasztalásunkat a nehéz órákban nagy erővel eszközzi. Tudjuk, hogy a vallás egyike a legnagyobb javaknak ezen a földön. Sok ember van, a ki ezt nem hiszi. Hisz hazánkban csak alig 2 és fél százaléka él az embereknek értelme, esze után vagyis ennyi tartozik az ugynevezett honoratior osztályhoz.

Ha vizsgáljuk, hogyan lett valamelyik ember vallásos, ugy találjuk, hogy oktatás, nevelés és tapasztalat útján. Az egyház is, a D. F. E. is azt akarják, hogy az embereket vallásosságra szoktassák. Oly szépen mondja egy kiváló francia író gróf Montalembert „Szabad egyház a szabad államban“ czimű kitünő munkájában: „A jó sohasem könnyű itt alatt, mert azt nem magától szüli a természet, hanem munka és küzdés gyümölcse.“

Itt önkénytelenül eszembe jut századunk két kimagasló alakjának Flammarionnak és Kossuthnak a beszélgetése. Flammarion, ki egy irodalmi művével néhány százezer forintot össze-

hozott és aztán egy nagy birtokot vásárolt Ámerikában, oda összegyűjtött egy sereg szegény embert, hasonló ruhába öltözött mint azok, velök dolgozott, evett, ivott; míg egy szép napon hálából, a tulajdonost a befogadott lakók kitették saját házából. Meglátogatta ezután Kossuthot. Elbeszélte Kossuth, hogy ő Magyarországot függetlenné akarta tenni; Flammarion elmondta hogy ő az embereit jó módúvá és műveltté. Végül az volt mind a kettőnek a szomorú tapasztalata, hogy az embereket akaratauk ellenére nem lehet boldoggá tenni.

A D. F. E szintén azt akarja, hogy a népet tegye vallássossá és így boldoggá. Hazánkban igaz, hogy most a legnagyobb vallásszabadság uralkodik, az állam törvénye megengedi és rendeli, hogy az iskolás gyermekek vallásos oktatásban részesüljenek; igaz, hogy a hittannak a rendes tanórák között helyet nem ad, de megengedi, hogy mikor a gyermekek esze, értelme kimerült, a rendes órák után a hittant tanítsuk

Soha jobb időben nem alakulhatott a Dávid Ferencz Egylet s nagyobb szükség nem volt rá, mint napjainkban. A vallás igazságainak terjesztésére a szószék mellett a sajtót is igénybe vennünk lételünk parancsolta. Valamint a sereg előtt mindig ott viszik a nemzeti zászlót, s a hívő kebelében hordja a talizmánt: így vallásunk hitcikkelyei, történelmünk nagy alakjai a nép nyelvén is meg kell hogy irassanak. Hadd ismerje meg mindenki hitünk alapjait, erősségeit, a melyekből lelkesedést merítsen.

A Dávid. F. E első sorban a felolvasásokkal fejtett ki a központban nagy irodalmi munkásságot. Habár ezek a felolvasások szorosan nem mind az unitárius vallás köréből vették a tárgyat, minthogy nem is vehették, hisz más vallásuak is megtisztelték az egyesületet szellemes értekezéseikkel, de mindenik a vallásos érzést ápolta, melengette.

Az egyesület irodalmi munkássága az Unitárius Közlönyben összpontosult. Ez a lap tágabb értelemben vett néplap. Egy sereg ifju író nevelt magának, a mellett, hogy a régi kiprobált erők is Kőváry László, Kozma Ferencz, Ferencz József, Nagy Lajos, Rédiger Géza gazdagíták műveikkel.

A mi szorosan az unitárius vallásra tartozó irodalmi műveket illeti, első helyen áll a Ferencz József „Vallásos dolgokról“ czimű értekezése. Ezt mintának lehet tekinteni, hogy miképpen kell a népnek a vallás igazságairól írni egyszerűen és mégis magasztosan, érthetően s mégis költőileg. Ebben a cikkben a püspök úr szépen fejtegeti az Isten lényét, személyét, a csodákról és az imádkozásról szóló unitárius hitnézeteket.

(A felolvasás végét jövő számunkban közöljük.)

Közgyűlés felolvasónak érdekes és tanulságos felolvasásáért elismerő köszönetet nyilvánít és a Választmányt utasítja, hogy a felolvasásban foglalt javaslatok érvényesítésére saját hatáskörében járjon el

14. Elnök ur a közgyűlést rövid beszéddel bezárja, melyben köszönetet nyilvánít a n. é. közönségnek a megjelenésért, a női énekkarnak és az énekkar buzgó vezetőjének, Iszlai Márton urnak, a szíves közreműködésért.

Közgyűlés elnök éltetésével oszlik szét.

Hajós Fános,
elnök.

Boros György,
jegyző.

A jegyzőkönyvet hitelesítik:

Gyulay Árpád,
egyl. tag.

Czakó Fózsef,
egyl. tag.

Irodalom.

Az *Unitárius irodalom* mezején a folyó évben elég gazdag aratás volt. Lapunk mult számában ismertettük a tartalmát *Boros György* „Szívemet hozzád emelem“ női imádságos könyvének. Ugyanott említettük meg *Simó János* tankönyvét: az unitárius egyház története. Közelebbről küldetett be:

Emlékezés Dr. Brassai Sámuelről: írta Ürmösi Kálmán szentgericzei unitárius lelkész; kiadta a marosköri Dávid Ferencz fiók-egylet. Ürmösi K. gyakorlott tollal és a nagy férfi iránt táplált bámuló tisztelettel igyekszik megfelelni erre a kérdésre: ki volt Brassai? Főleg Kőváry nyomán ismereti Br. életét, szívjóságát, vallásosságát, egyleti elnöki működését. A marosi fiók-egylet igen helyesen járt el, midőn a néhai elnök emlékét így örökitette meg. A füzetben, melynek ára 10 kr., közölve van Szentmártoni Bálint költeménye is.

Gál Miklós budapesti lelkész szép imáját Erzsébet királyné halála alkalmából kiadták a hívek.

Megjelent az abrudbányai ekklésia 100 éves jubileuma, az elmondott imák és beszédek, valamint az ekklésia története Benczédi Gergely tanártól.

Meg kell emlékeznünk *Dr. Gál Kelemen* tanárnak „Schiller kritikái és költészettani munkái“ czimen az unitárius főisk. 6 évi „Értesítőjében“ megjelent értekezéséről is, melylyel az ifju tanár újabb jelét adta nagy szorgalmának. Dr. Heinrich Gusztáv bpesti egyet. tanár több hiányt talált e dolgozatban, de „készségesen ismeri el, hogy szerző lelkiismeretes gondnal és részben valódi sikerrel végezte munkáját, sőt „a naiv és sentimentalis költészetről“ szóló tanulmány kivonata valóban kitünőnek mondható.“ (Egyetem. Philologiai Közlöny 1898. IX. füz).

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Karácsony.** A család szent ünnepe közelg. Isten előtt akkor lesz kedves ez ünnep, ha az ünneplő családok szentek lesznek érzelemben, gondolatban, cselekedetben. A családapá tegye félre az élet gondjait s éljen

érzelmeinek. Meg kell eresztetni a szívnek azon zsilipjeit, melyek az öröm és kedvesség malmára viszik a vért. Az anya üljön csendesben ott a zsongó gyermekesereg között és mondjon hálaimádságot, hogy megérte a mire oly epedve vágyott: a karácsony boldogságát. A gyermekek! Ők legyenek egészségesek és varázsolják elé a legderűsebb nyári napokat ott a fa alatt, melyen az angyalhozta almák, babák, figék és czukorkák csüngenek. Oh ne gondoljátok, hogy sok vagyon, gazdag erszény kell a karácsonyi boldogsághoz! Elég a kevés is, ha azt az öröm napsugara és a boldogság csillaga fényesíti meg. Örvendezzünk örömmünkben a karácsony közeledtén.

— **Az egyh. főtanács** ülésein okt. 30-án sk. jelen voltak: főt. Ferencz József ur, Nagy Lajos egyh. jegyző, Csegezi László, Lőfi Aron, Kelemen Albert, Rafay Domokos, Gvidó Béla, Osváth Gábor, Kisgyörgy Sándor espresek, Ajtai János, Biró Elek, Boros György, Csifó Salamon, Derzsi Károly, Dézsi Mihály, Fazakas Lajos, Gyórfi Ferencz, Iszlai Márton, Molnár János, Mózes András, Mózes Mihály, Nagy János, Németh István, Péterfi Dénes, Siménfalvi György, Simó János, Székely László, Ürmösi Kálmán, Vaska Béla. Világiak: Vargyasi Daniel Gábor, Br. Petrichevich Horváth Kálmán főgondnokok; Dr. Bedő Albert, Fekete Gábor, Szentiványi Gyula, Zsakó István, Székely Miklós, Mikó Imre, Benkő Mihály, Orbók Mór, Orbók Ferencz, Gyulay László, Gyulay Arpád, Hajós János, Csongvai Lajos, Benczédi Gergely, Éjszaki Károly, Kővári Mihály, Adám Dénes, Kozma Ferencz, Dr. Nagy Károly Dr. Veress Vilmos, Albert Dénes, Kovács János, Dr. Gál Kelemen, Nagy Gyula, Gál Jenő, Nagy Géza, Magyarai Mihály, Daniel Lajos, Pálfi Károly, Dr. Pálfi Gyulay, Czakó József, Kanyaró Ferencz, Ulár Pál, Dr. Nyiredi Géza, Gombos Sámuel, Gálfi Lőrincz, Dr. Veres Lajos, Létay Lajos, Veres György, Schuller József, Nagy György, Koncz Gyula, Veres József, Pákei Lajos, Boér Gergely, Ambrus Gergely, Boros Sándor, Magyar Gyula, Máté Sándor.

— **Az egyh. szervezeti szabályzat** érdekében az Egyh. Fő Tanács kebeléből javaslatételre a következő egyh. tanácsosok voltak kiküldve:

Főt. Ferencz József püspök ur, Br. P. Horváth K. főgondnok ur, Dr. Bedő Albert, Szentiványi Gyula, Kozma Ferencz, Fekete Gábor, Gál Jenő, Boros György, Kelemen Albert, Kisgyörgy Sándor, Csifó Salamon, Ajtai János, Dr. Gál Kelemen, Mikó Imre, Benkő Mikály. Ezek készítik azt a szabályzatot is, mely szerint a reform keresztülviendő lesz

— **Uj egyháztanácsosok.** Az E. Fő Tanács több év óta most tett választást, de most is csak kettőt választott meg u. m. Gálffy Kálmánt a Keresztur-kör gondnokát és Lakatos Ferencz Kolozsvár vár. főszámvevőjét. Gratulálunk az uj tagoknak!

— **Választások.** Az E. Fő Tanács Boros György egyh. közig. jegyzőt és Kovács János tanügyi jegyzőt újból megválasztotta. Kovács János lemondván, tanügyi jegyzőnek megválasztatott Dr. Gál Kelemen főisk. tanár. Boros György theol. dekáná, Gyulay László nygd. bizotts. elnöké és Czakó József nyugd. bizottsági taggá választattak.

A papi tekintély érdekében régóta nem történt oly határozott föllépés, mint a közelebbi Fő Tanácson. Fazakas Lajos, a ny.-szt.-márton-csikfalvi népes egyház lekipásztora, a ki csupa tűz és buzgóság, egy indítványt nyújtott be a marosi egyh. körhez, melyben kimondatni kérte, hogy a papnevelő intézetbe érettségi bizonyítvány nélkül ne vétessék föl senki. Az indítványra anyagot az nyújtott, hogy ezelőtt egy pár évvel egy tanítónak megengedte az E. K. Tanács, hogy a papnevelő intézetben vizsgát tegyen és két másik tanítónak engedélyt adott hasonló vizsgára. Az első engedélyes olyan egyén volt, a ki több év óta meglegedésre teljesít lelkészi szolgálatot a szőszéken egy olyan egyh. közösségben, melybe a nagyon csekély fizetés miatt rendes lelkészt találni nem lehetett. Az indítványozó nem ismer el semmi körülményt. Szerinte sértő és megalázó az intézet tekinté-

lyére, ha kivételes kedvezmények nyújthatnak. Ezméit egy lelkes beszédben adta elő a fő tanácsi ülésen, hol általános helyesléssel találkozott, annyival inkább, mivel a Papnevelő Intézet új alapszabályai éppen ezt írják elő és azt a tanári kar is úgy értelmezte. Ez a tárgy magas színvonalon álló beszédekben szólaltatta meg Bedő Albert, Kozma Ferencz, Ferencz József püspök, Hajós János, Boros György theologiai dekán, Ajtai János, Csifó Salamon, Boros Sándor főisk. igazgató, Németh István egyh. tanácsosokat és másokat. Bedő a papnevelés általános érdeke mellett szólott, Kozma Ferencz egy terjedelmes beszéddel vette védelmébe a tanítói kart, hangsúlyozván hogy a tanítói diploma egyenlő értékűnek tekinthető az érettségi bizonyítvánnyal, s a tanító, mint kántor ezen állásánál fogva mindig egyházi belső hivatalnok volt és arra ezután még inkább méltó fog lenni. Ferencz J püspök rámutatott azokra a küzdelmekre és veszélyekre, melyeknek a kicsiny és szegény egyházak kivannak téve. A kényszerűség vitte rá, hogy nem papi diplomás egyéneket bizzon meg a papi teendőkkel. Munkálkodásuk ellen panasz nem volt. Boros György rámutat arra a nagy haladásra, a melyet tett a Papnevelő intézet az utóbbi pár év alatt a szervezetben, a Ferencz József tud. Egyetemhez való viszonyában stb. Kívánni való még nagyon sok van. Az egyház az 1883 évi középisk. törvény életbe lépté óta minden figyelmét és erejét a gymnasiumokra fordítja s e miatt a theologiára nem áldozhat. A tanulók ellátásáról másképpen kell gondoskodni, mert ha mint eddig, ezután is kenyérkeresettel is kell foglalkozniok, a versenyt nem állhatják ki; a tanári létszámot be kell állítani és a felszerelésre többet kell áldozni. Mindenik szónok mondott több megfigyelésre méltó gondolatot. Kimondatott, hogy az E. K. Tanács sem vehet föl senkit érettségi nélkül. Németh István indítványára utasított az E. K. Tanács, hogy a papi intézet szükségleteire vonatkozólag terjesszen elő részletes tervezetet és javaslatot.

— **Az unitárius egyház hatóságai** közül legnagyobb változás az E. Képviselő Tanács szervezetében lesz. Eddig minden egyh. tanácsos tagja lehetett. Az új szervezet szerint tagjai: a püspök, a főgondnok, a főjegyző, a jogtanácsos, a hittani intézet dekánja, a főgymn. igazg. tanára és az előadó, továbbá 21 tag, kiknek legalább $\frac{1}{4}$ -a kolozsvári lakós kell hogy legyen. E 21 tagot az E. Fő Tanács az egyh. tanácsosok közül választja 6 évre. Elnök a püspök és egyik főgondnok, de egy elnök is elnökölhet. Helyettes elnök a főjegyző. Jegyzője a főjegyző. Lesz egy előadó, ki egyszerűsmind püspöki titkár, kit az E. K. T. választ életfogytiglan. Érvényes határozathozatalra 7 tag jelenléte szükséges. Az E. K. Tanács mellett működik: a jogi, pénz és nevelésügyi bizottság és a jószágfelügyelőség.

— **Rendkívüli Fő Tanács** összehívása van meghatározva a jövő év június hó végéig. Ennek lesz feladata azon javaslatok végleges megállítása, melyek szerint az új szervezettel életbe lépő hivatalok és hivatalnokok működéseiket folytatni fogják.

— **A Berde Mózes** hagyaték-ügye, az u. n. milliós per végül valahára befejezést nyert, miután mindenik felperes visszalépett. A kir. kuria az ügyiratokat, remélhetőleg, rövid idő alatt le fogja küldeni és akkor a rendes mederben fog megindulni a végrendelet végrehajtása.

— **A Raffaj Károly** hagyaték-ügyében a II. bíróság is az unitárius vallásközönség javára döntött és így remélni lehet, hogy ez a per is befejezést nyer. Úgy legyen!

— **A lelkészeknek** éppen annyira érdekükben áll, mint az egyházközségeknek, hogy a theologiára elsőrendű ifjak lépjenek. Minthogy a mi tanulóink legnagyobb része lelkészeink keze alatt nő föl, sokan már mint gymn. ifjak megfordulnak szőszékeinken. Lelkészeink könnyen megnyerhetik őket e pályára, ha buzdítólag szólnak hozzájuk. Angliában senkit sem

vesznek föl a theológiára, a ki lelkészi ajánló levelet nem visz 3—4 hallgató minden évfolyamra kell, sőt több sem árt. Csak közös erővel lehet megvalósítani egy ily szép és nagyfontosságú ügyet!

— **Segélyül** az E Fő Tanács az „Egyházi államszegélyből“ 5000 frtot osztott ki. Ebből legtöbbet fölvelt az egyházok és belső emberek tőkertartozásának f. évi kamata (2226 frt); a belső emberi nyugdíjalap 600 frtján kívül kisebb összegek szerepelnek. A Báró Baldácsy alapból 3500 frt osztatott ki négy czimen: a főt. püspök urnak 822 frt 50 kr. Egyházközségeknek 822 frt 50 kr. Részesült 15 egyházközség. Belső embereknek 822 frt 50 kr. Részesültek 15-ön. Özvegyeknek és árváknak 822 frt 50 kr. Részesültek 27-en. A Kovács Dénes és Bencke Anna alapból kiosztatott 500 frt. Részesült 4 lelkész és 3 kántor-tanító. A Dávid Ferencz Emlék-alapból kiosztatott 707 frt. Részesült segélyben 15 belső ember. Az irodalmi célra szánt összegből jutalmul adatott Boros György theol. tanárnak: „Szívemet hozzád emelem“ cz. női imádságos könyveért 100 frt, Péterfi Dénes lelkész tanárnak: Armstrong: „Isten és lélek“ cz. műve fordításáért 100 frt. A jelölt négy c imen kiadatott 9707 frt. Szép összeg. Áldassék a lelkes alapítók emléke!

— **Egy dolog van, a miért gratulálhatunk magunknak**, mondja Dr. Klein, egy katolikus papból lett angol unitárius lelkész s ez az, hogy míg a többi Angol egyházak egy nagy crisisen mentek át a dogmák forrásait illetőleg, addig mi unitáriusok örömmel szemléltük, hogy a tudomány és vizsgálódás mezején mind megerősítést nyernek azok az elvek, a melyeket a mi apáink vallottak

— **A sepsi szentkirályi unitárius énekvezéri állás** ürességben van, pályázni szándékozók irásban jelentkezzenek az ekklézsia előljáróságánál december 15-ig. Évi fizetés 160 frt, 5 hold szántó és kaszáló haszonélvezete s lakás és hozzá tartozó kert.

— **Két papibeköszöntő** Vidékünkön a közel időben két papibeköszöntőt halgathattunk meg, a melyek hatásuknál fogva élénken élnek emlékezetünkbe. Augusztus havában ment Kiss Aladár Daktról Hévizre és novemberben Kelemen György papjelölt Datkra. Mindkét lelkész fogadása dicséretére válik az illető híveknek. Kis Aladár lelkész volt hívei a hévizi határszélig kísérték s megkönynyezték, honnan a hévizi hívek kísérték baze. Kelemen lelkész elé az állomáshoz lovas-legények és szekerek mentek.

A beköszöntők szokott ünnepélyességgel folytak le, zsúfolt templomban. A beköszöntő beszédek ily alapigével „Te pedig azokat szóljad, melyek illenek a tiszta tudományhoz“, megtették a hatást. Mindkettőben nyilvánult a képesített lelkész. A beiktatást Hévizen Osváth Gábor f. f. köri esperes, Datkon Lőrinczi István f. rákosi lelkész végezték igen tartalmas, csinos beszédekkel.

F. f. köri.

— „**Nézetek a vallás eszméjéről**“ Dr. Brassainak híres felolvasásait ily czimen adta ki a Dávid Ferencz Egyetel egy csinos kötetben, melynek ára 1 frt. Megrendelhető a D. F. E. pénztárnoknál Kolozsvárt.

— **Simonfi Márton** oxfordi akadémitánk az új otthonban már megtelepedett. Észleleteiről és tapasztalatairól koronként értesíteni fogja lapunkat.

— **Carpenter Estlin** tanár ur a Manchester College új évét „A valóságos képzelődés neveléséről“ tartott kitűnő értekezéssel nyitotta meg. Alkalmilag egy pár szép részt befogunk mutatni olvasóinknak.

— **Új tisztviselők az egyházban.** A közelebbi Fő Tanács Kisgyörgy Sándor választott Udvarhely-köri esperest nagy örömmel beigtatta a tisztikarba. Simó János tordai lelkésznek Aranyos-torda-köri jegyzővé választása megerősített.

— **Édes Otthon.** A sajtó véleménye: „Magyar Hirlap“: a házias élet örömeit írja le s arról beszél, hogy milyennek kell lenni a ház tájékának, meg a csöndes, boldog házias életnek“ Székes-fehérvár és vidéke: „Bár nem a karácsonyi könyvpiacra készült, azért karácsonyi és ujévi ajándékkul bátran megveheti mindenki. Az érzések egész sora, a gondolatok egész legiója van egy egy fejezetben kifejezve s az ember úgy van velök, mint mikor a rét tarka virágai közül nem tudja melyik kedvesebb, nem tud választani“. „Magyarország“: kedves poetikus modorban utasításokat ad az asszonyoknak arra nézve, hogyan tehetik otthonukat barátságossá, meghitté, széppé s benne az együttlétet kellemessé. „Magyar Polgár“: érdekes, meleg hangon irt mű „Ellenzék“: A fordító finom műérzékére vall, hogy ennek a kedves kis munkának fordítására vállalkozott s örömmel fogadjuk azt annál inkább, mivel ilyen fajta mű irodalmunkban még nem jelent meg. . . . Igazán kedves hangulatba ragad ez a kis könyv, különösen az utolsó fejezet, mely értékében valamennyit fölülmulja: a mély vallásosság, mely minden sorát áthatja, a családi élet vonzó rajza annyira lebilincseli lelkünket, hogy nem hagyhatjuk félbe, míg el nem olvassuk. „Aranyos-Vidék“: A füzetkének olvasása közben igazán mintha tündérek mézédés beszédét hallottam volna, a kik égi hazájukból tündöklő nap-sugáron szállottak a földre le, hogy regét mondjanak az édes otthonról s mindarról, e mi azt búbjóssá teszi, a költészet s dal állandó tanyát találván ott minden időtájt“. Ára 1 korona. Megrendelhető szerkesztőségünkél.

Sajtó-hiba. Lapunk mult számában, Hajós János életrajzában az év szám 1818. helyett 1819-nek olvasandó.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A fiók-egyletek pénztárnokait tisztelettel kéri a titkár, hogy a fiók-egyleti tagok teljes névsorát a lakás és a posta megjelölésével, küldjék be még december hónapban, hogy az Unitárius Közlöny expedicióját revidéalhassa, mert a lap szétküldője az ujévre változni fog.

A D. F. E. kükküllői fiók-köre f. év november 20-án d. u. 2 óraker kezdődőleg isteni tisztelettel összekötött felolvasó gyűlést tartott. Imát és egyházi beszédet Útő Lajos dombói lelkész mondott János evangéliuma 4 r. 9 verse alapján. Közreműködött a dicsőszentmártoni unitárius énnekkar Kiss Sándor vezetése mellett. Alelnök Gvidó Béla esperes afia egy lendületes beszéddel nyitja meg a gyűlést.

Gálfalvi István felolvasta a Dávid Ferencz életrajzát Simó János nyomán. Szavalta a Tarcsafalvi Albert alkalmi költeményét egy dicsőszentmártoni polgár ifju. Felolvasást tartott Kiss Sámuel széplaki lelkész afia a mértékletesség, takarékoság és vallásosságról. A zsufolásig megtelt kis templomi gyűlékezet érdeklődve halgatta végig a sikerült előadásokat. K. L.

Jelszó. Egyletünk első nagynevű elnöke jelszavát ajánljuk olvasóink becses figyelmébe a közlő új év alkalmából: Az egylet tagjai egy hónap alatt megkészserezhetnék az egylet tagjait, ha egy-egy tagot gyűtenének. Ehez csak akarat kell.

Uj tagok és előfizetők vegyék szives tudomásul, hogy az egylet tagdíj (1 frt), vagy az előfizetésdíj (1 frt 20 kr.) beküldése után az Unitárius Közlönynyel együtt *ajándékkul* megfogjuk köldeni Dr. Brassai, Ferencz József és az Elnökök arczképét.

Egy levelezőlapon sziveskedjék mindenik olvasónk beküldeni legalább 5 nevet, melyre mutatványszámot küldjünk.

Olyan könnyű lenne nagy örömet szerezni, his áldozattal a közelgő karácsoni ünnepekre! Ha a jó szívű emberek csak egy-egy forintot áldoznának, a Dávid Ferencz Egylet 25 drb. Fiaatalság Barátját küldene bármely községbe, hogy ott az iskolás gyermekeknek kiosszák. 4 krért olyan lapot kapnak gyermekeink, a melyben egy gyönyörű czimkép (imádkozó gyermek) Brassai bácsi, püspökünk és mások arczképe is meg van. Olvasmányai, versei, tanulmányai kedvesek, hasznosak. Angyalfiának is pompásan beválik, tehát érdemes arra is, hogy 2—3 számot vitessenek meg. 1—1 péld. ára 10 kr. 10 pld. 50 kr. 25 pld. 1 frt.

Az egylet pénztárába f. é. október hó 25-től november 17-ig rendes tagsági díjat fizettek: Özv. Dengyel Jánosné, Éjszaki Károly, Kanyaró Ferencz, Pataki Istvánné, S'igmond Dezső, Váradi Károlyné, Kaufmann György Kolozsvár 98-ra, Csizmadia János Sz.-Fehérvár 96—99-re, Iszlai Gábor Kasszék 98-ra

Előfizetési díjat fizettek: Katona Mihály Sárd 98-ra, Kisgyörgy Sumuel N. Sármás, Nemes Kálmánné Kolozsvár 98-ra, Varga Dénes H.-M.-Vásárhely 97—98-ra, Nőképezde unitárius növendékei 98-ra.

Az aranyós-tordaköri fiók-egylet pénztárába fizettek: Csegezi Árpád Torda 98-ra, Sófalvi Sándor Torda 95-re

A kereszturkőri fiók-egylet pénztárába fizettek: Pap Mózes, Sándor János, Sándor Jánosné Sz.-Keresztur 98-ra, Barabás Lajos 97—98-ra, Dr. Jankovich Pál, Dr. Jankovich Pálné 98-ra, Vitális Elek Parajd 96—98-ra, Raffaj Domokosné, Raffaj Irma Uj-Székely 93-ra, Geréb Zsigmond Fiafalva 98-ra, Gálfalvi János Gagy 93—95-re, Geréb Sándor Boldogfalva 94—98-ra. Péter Sándor Bözöd-Ujfalva 97—98-ra, Sándor Áron Kadács 97—98-ra, Göncz Károly Szentmiklós, Boér Lajos Bözöd 98-ra, Kozma Dimény Enlaka 97—98-ra, Balogh Róza Sz.-Keresztur 97—98-ra.

Kolozsvár, 1898. november hó 17-én.

Gálfai Lőrincz,
egyl. pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. Ki tartozik éneket tanítani az állami iskolában? Több helyről kaptunk ilyen kérdést, melyre döntő feleletet csak az illető hatóság adhat. A magunk részéről annyit mondhatunk, hogy tudomásunk szerint az énektanítás mindig az énekvezér kötelessége volt. Együtt járt a hivatallal. Az újabb időkig kötelessége volt a vallásitanítás is, de ezt, főleg az állami iskoláknál, egy néhány helyen a lelkészre bízta. A munka megosztás azt vonta maga után, hogy a lelkész némi csekély honoriumban részesült, de nem azt, hogy az énekvezér az énektanítás alól fölmentessék. — **Érdeklődőnek.** Az, hogy az „Isten és lélek“ megjelenése nem volt említve az Unitárius Közlöny mult számában éppen oly kevésbé mult rajtunk akkor, mint most. Bővebb magyarázattal nem szolgálhatunk — **Ü—**a urnak és a kiket illet, jövőre nézve figyelmébe ajánljuk, hogy az E. Fő Tanácshoz intézett kérelmeket a körü közgyűléshez nyujtsák be. A t ur kéréséből az okból figyelmen kívül hagyattott

---

• **TARTALOM:** A Dávid Ferencz Egylet részvétirata. 225. lap. — Fölvívás előfizetésre. Boros György. 226. l. — A Dávid Ferencz Egylet XIII-ik évi közgyűlése. 227. l. — Irodalom. 247. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 247. l. — Egyleti élet és munkásság. 251. l. —

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájba Kolozsvárt.

7047